

Kríggið var bæði ræðuligt og stuttligt

Ummæli

RANDI JACOBSEN

Merkisár eru ikki so galin, tí tey skumpa undir søguskrivingina.

Kirsten Didriksen hevur í bók síni "Kvinnur undir krígunum - vit livdu við teimum á havi- num" tosað við 17 feroyskar konur, sum siga sína søgu frá stríðsárunum. Tað eru seytjan sera ymiskar søgur, ið samanlagt lýsa bæðu tær góðu og tær ringu síðirnar av krígunum, góðar og ringar lótur.

Tað er ikki nýtt fyri okkum eftirkrigsborn, at krígsárini vóru ein óttafull tíð, allarmest hjá teimum, sum høvdu mannin og pápan á sjónum, og at hesir menn ikki allir komu aftur.

Tað er heldur ikki nýtt fyri okkum at fáa at vita, hvussu strævið tað var hjá konunum mangan at klára seg einsamallar við børnunum við vørutroti og samstundis ganga við hesum óttanum alla tíðina.

Men henda bókina rúmar so nógv annað, og tað er sterkur kostur at lesa frásagnirnar frá hesum kvinnunum, sum við sínium egnu orðum lýsa krígsárini.

Ymisk kor

Tá sum nú vóru fólk ymist fyri, og summi hava altíð dugað betur at húsast enn onnur. Tað ger sít til, at konurnar lata so ymist at. Summi vóru at kalla sjálvbjargin ella áttu okkurt at býta um við, soleiðis at tey fingtu tað, teimum treyt. Verri var hjá teimum, sum hvørki høvdu epla-

veltu, seyð ella hønur og ongan, ið kundi bera teimum fisk, grind ella annan døgurðamat.

Hasin tátturin um krígsárini er kanska ikki tann mest forkunnugi at frætta um, men hinvegin kenna vit, sum búgva í Føroyum í dag, okkum aftur í tí, at tað kemur væl við at hava epla- veltu, kjøt í hjallinum og fisk undir lokinum á frystiboksini.

Sum skilst hevur Kirsten eisini spurt hes-

Kirsten var ymsa staðni í Føroyum og tosað við konur um krígsárini, her Ala Gásdal

ar kvinnurnar um barn- dóm og um framtíðar- ætlanir teirra sum ung- ar. Tað er galdandi bæði fyri kvinnur og menn, at øll ikki seta sær fram- tíðarmál. Tað er tí ikki til at vita, hvat liggur í svar- inum, at tað var einki í at velja húspláss ella at ar- beiða í fiski, ella at onkur noyddist at vera heima.

Summar fóru hóast alt niður á háskúla ella á húshaldsskúla ella í hús- pláss niðri, men neyvan høvdu allar valið. Í bókini eru dømi um, at summar fóru burur

hava ein enskan her- mann.

Vit hava tí fyri tað mesta hoyrt rósandi orð um teir fólkaligu bret- arnar, sum vóru so barn- góðir.

Tað siga hesar kon- urnar eisini, og ein teirra var sera bilsin ein dagin, at ein galantur brets- kur hermaður hjálpti henni niðan eina brekku við barnavogni, tí tað hevði eingin feroyskur maður funnið uppá.

Men í hesi bókini kemur eitt sindur meira fram um, at brets- ku hermenninir ikki alla- staðni vóru líka væl komnir. Nakrar greiða frá, hvussu tað var, tá bretarnir komu og tóku teirra hús og bygdu barakkir á teirra trøð. Tað hjálpti einki at mót- mæla.

Menninir á Skálafjørð- inum vóru heldur ikki glaðir, tá teir fingtu at vísa, at teir skuldu biða hervaldið um loyvi at fara út av fjøðrinum við báti. Tað hendi, at ávar- ingarskot var latið av móti teimum, sigur ein kona í bókini.

Ein deilig tíð

Men øll krígsminni eru ikki ring. Serliga konur í Vágum hava mangt gott at minnst aftur á.

Tað bleiv so lívligt, sigur ein, sum visir á, at ein kvinna í útvarps- samrøðu hevur sagt, at tá kríggið var av, ynskt hon, at kríggj skjótt kom

aftur. Tær høvdu eitt deiligt liv, dansaðu og høvdu tað stuttligt Somu kvinnur kendu tó ótta og upplivdu annað ringt orsakad av kríg- num.

Hvor slapp við?

Eingin kann krevja av eini slíkari bók, at hon skal lýsa alt. Komið verður inn á nakrar spurningar, ið onkur kundi fylgt upp.

Ein slíkur at kalla ósvaraðar spurningar er í sambandi við, at torført var at sleppa við skipi. Viðhvørt vildu reið- ararnir hava sínar menn við, verður sagt. "Sinar menn" kann skjiljast upp á fleiri mátar, skyldfólk, politiskar felagar ella limir í somu trúðar- samkomu?

Óivað eru onkrar kon- ur, sum duga og tora at lýsa hesi viðurskifti nærri.

Saman um tikið haldi eg, at Kirsten Didriksen er komin væl frá síni lýsing av livinum hjá feroysku kvinnunum undir krígunum, sjálvt um fleiri ósvaraðar spurningar standa eftir.

Saman um tikið vil eg bókina hjá Kirsten eitt rýðandi íkast til feroysku kvinnusegna, ið so langt burt frá er liðugt granskað.

Kirsten Didriksen:

Tær hava verið sterkar

Tað eru í ár 50 ár, síðan annar heimsbardagi var av.

Kirsten Didriksen sigur, at hetta hevði hon í huganum, tá hon avgjordi at skriva eina bók við samrøðum við kvinnur um stríðsárini. Hon hevði sæð eina danska sending við slíkum samrøðum, og hon hevði eisini lisið onkrar norðurlenskar bókur.

Tað mesta hevur ver- ið um kvinnur í mót- støðursluni.

Eg helt ikki, at livið hjá feroysku kvinnuni undir seinna heims- bardaga var serliga væl lýst, og tí vór eg til verka.

Áðrenn hon fór út at tos við hesar konurnar um stríðsárini, læs Kirsten nógv um tíðar- skeiðið. Tað var í vár. Í juni og júlí mánaði gjørdi hon samrøð- urnar, og tað mesta av heystinum er farið við at skriva samrøðurnar.

Og nú í november er bókina komin út.

Tað hevur verið eitt ótrúliga stuttligt og áhugavert arbeiði.

Áðrenn eg byrjaði, var tað onkur, sum ivaðist í, hvussu nógv kon- urnar vildu siga, men eg haldi sjálv, at tær hava verið opnar og ærligar og siga nógv, ið áður ikki er sagt hart. Eg havi eisini ta fatan, at tær sjálfvar eru fegnar um um at hava sagt sína søgu, og er kann

leggja aftrat, at tær og teirra hava góðtikið sínar søgur.

Eftir at hava skrivað hesa bóka situr Kirsten í huganum við eini nógv greiðari mynd av tí, sum feroyska kvinn- an umboðaði. Tað var ein nokkso fjølbroytt verð.

Fyri mær standa tær sum sterk menniskju, sjálvt um eg ikki ætli at idealisera nakra.

Tær megnadu at klára seg við litlum og ongum, samstundis sum tær livdu við ótta- num og vandunum, ið alla tíðina livdu. Alt tað dagliga arbeiðið og tankarnar lýsa tær sera væl.

Kirsten er eisini væl nøgd við, at kvinnur- nar, hon tosaði við, vóru so ymskar og livdu undir so ymisk- um korum, tí harvið fekk hon fleiri sera ymskar søgur.

Kirsten hevur enn ikki avgjørt, um hon fer at halda fram við hesi søguskriving. Tað veldst eitt sindur um, hvussu henda bókina verður móttikin.

Men tað er nógv eft- ir at skriva um, sigur Kirsten, sum hevur skrivað bókina sum fram íhjá arbeiði.

Hon hevur starv sum norðurlenskur lektari við universitetið í Göteborg, sum hon hevur sáttmála við fram til ár 2000.

randi

Skrivstovufólk

P/F FJARHITAFELAGIÐ søkir eftir skrivstovufólki at arbeiða hálva tíð.

Vit sóknast eftir einum fólki við hollum kunnleika til bókhald og edv, somu- leiðis skal viðkomandi kunna arbeiða sjálvstøugt.

Umsóknir verða at senda til P/F Fjar- hitafelagið, postboks 3215, 110 Tórshavn, att: Jóannes Hansen.

P/F FJARHITAFELAGIÐ
Kringlan 5
188 Hoyvík
Telefon 19559